

SXEDIO.91N

28.10.1940: Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΤΑΞΑΣ ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ ΤΟ ΙΤΑΜΟ ΤΕΛΕΣΙΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΜΟΥΣΟΛΙΝΙ ΚΑΙ Η ΙΤΑΛΙΑ ΚΗΡΥΣΣΕΙ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ο γερμανός δικτάτορας Αδόλφος Χίτλερ συνέχιζε να προελαύνει στην Ευρώπη και η μια μετά την άλλη οι χώρες στα Βαλκάνια έπεφταν στα χέρια του ή παραδίδονταν. Μόνο η Ελλάδα, η οποία τελούσε και αυτή υπό μια άλλη δικτατορία, του Ιωάννη Μεταξά (η δικτατορία επιβλήθηκε από το Μεταξά στις **4 Αυγούστου 1936** ύστερα από πολλές αποτυχημένες προσπάθειες του ιδίου να ανέλθει στην εξουσία δημοκρατικά) επέμενε να συγκεντρώνει δυνάμεις στα σύνορα της και να καλεί υπό τα όπλα εφεδρείες έτοιμη να πολεμήσει και να μη υποκύψει.

Εκείνο που απευχόταν η Ελλάδα συνέβη την αυγή της **28ης Οκτωβρίου 1940**. Γύρω στις **3** το πρωί ο πρεσβευτής του Μπενίτο Μουσολίνι στην Αθήνα, Γκράτσι (ή Γκρατσιάνι)- ο εταίρος του χίτλερ στον Άξονα- επισκέφθηκε τον πρωθυπουργό Ιωάννη Μεταξά και του επέδωσε τελεσίγραφο, με το οποίο ζητούσε από αυτόν, να επιτρέψει στις ιταλικές δυνάμεις να περάσουν μέσα από το ελληνικό έδαφος.

Αρνηση της Ελλάδας, ανέφερε στο Μεταξά, θα σήμαινε εισβολή της Ιταλίας για να επιτύχει έξοδο προς το Αιγαίο και τη Μέση Ανατολή.

Ο Ιωάννης Μεταξάς δεν χρειάστηκε πολύ χρόνο για να απορρίψει την ιταμή αξίωση της Ιταλίας και είπε το μεγάλο "Όχι" του ελληνικού λαού που έμεινε στην Ιστορία ως το ΟΧΙ της **28ης Οκτωβρίου 1940**.

Ο ίδιος ο Ιωάννης Μεταξάς αφηγήθηκε τα γεγονότα αργότερα στον εκδότη της εφημερίδας "Καθημερινή", Βλάχο, ο οποίος τα δημοσίευσε στην εφημερίδα του (**10.11.**):

"Η Κρίσις ενετάθη εις το έπακρον την νύκτα της Κυριακής **27** Οκτωβρίου παρελθόντος, χωρίς εν τούτοις

η κατάσταση να θεωρηθή ως απελπιστική. Ο κ. Μεταξάς μετέβη όπως κατακληθή εις τας 11.30 μ.μ.

Περί ώραν 3 πρωϊνήν εκτύπησε το τηλέφωνον της οικίας του Ελληνοσ Πρωθυπουργού, ο δε κ. Πρωθυπουργός λαβών το ακουστικόν πληροφορείτο ότι ο πρεσβευτής της Ιταλίας έρχεται προς συνάντησιν του. Αμεσως ο κ. Μεταξάς ενεδύθη και κατήλθεν εις το Εισόγειον της κατοικίας του. Ανοίξας ο ίδιος την θύραν ευρέθη ενώπιον του κ. Γκράτσι, πρεσβευτού της Ιταλίας, τον οποίον ο κ. Μεταξάς χαιρετήσας εκάλεσεν όπως καθήση. Ο Γκράτσι όμως τω προσέφερε αμέσως μέγαλον φάκελλον προσθέσας ότι ο φάκελλος προήρχετο εκ μέρους της Κυβερνήσεως του.

Ο κ. Μεταξάς ανοίξας τον φάκελλον ανέγνωσεν αυτόν ηρέμως και προσεκτικώς απ' αρχής μέχρι τέλους. Όταν επεράτωσεν ο κ. Μεταξάς την ανάγνωσιν του επιδοθέντος αυτού εγγράφου, ήτο η ώρα 3,30 μ.μ. Τότε ο Γκράτσι στραφείς προς τον κ. Μεταξάν είπεν:

"Είμαι επιφορτισμένος κ. Πρόεδρε, όπως σας πληροφορήσω ότι τα ιταλικά στρατεύματα θα εισβάλουν εις το ελληνικόν έδαφος από ώρας έκτης πρωϊνης, εάν οι όροι τους οποίους ανεγνώσατε προ ολίγου δεν ήθελον γίνη αποδεκτοί".

Τότε ηγέρθη ο κ. Μεταξάς και είπε:

"Κύριε πρεσβευτά, το περιεχόμενον του τελεσιγράφου και ο τρόπος καθ' ον επεδόθη τούτο έχουν την σημασίαν κηρύξεως πολέμου εκ μέρους της Ιταλίας".

Ο κ. Γκράτσι διέκοψε τότε τον κ. Μεταξάν παρατηρών:

"Εάν ηθέλατε διατάξη τα στρατεύμαστα σας, όπως αφήσουν τα ιταλικά να διέλθουν ανενοχλήτως των εδαφών σας, τότε ουδείς πόλεμος θα λάβη χώραν".

Ο Μεταξάς τω απήντησεν:

"Δεν θα δώσω διαταγήν εις τα στρατεύματα μας διά να επιτρέψουν εις τας ιδικάς σας, όπως διέλθουν των εδαφών μας. Αλλά προσέξατε ολίγον τους λόγους μου. Εάν δώσω μίαν τοιαύτην διαταγήν-ποράγμα το

οποίον ουδόλως προτίθεμαι να πράξω- είναι ώρα **3,30** π.μ. πρέπει να ενδυθώ να κατέλθω εις Αθήνας, να υπάγω να αφυπνίσω την Α.Μ. τον Βασιλέα, όστις παραμένει εις Τατόϊ, να καλέσω τον Υπουργόν των Στρατιωτικών ως και τον Αρχηγόν του Επιτελειου, οι οποίοι όλοι κοιμώνται αυτήν την στιγμήν,

Επίσης οφείλω να αφυπνίσω τους ανωτάτους αξιωματικούς, διαφόρους υπαλλήλους τους τηλεγραφητάς, τέλος να ειδοποιήσω τας εις τα σύνορα προφυλακάς μας- όλα αυτά προ της έκτης πρωϊνής.

Αντιλαμβάνεσθε και εσείς, ότι τούτο είναι πρακτικώς αδύνατον. Τα ανωτέρω αναφέρω, όχι διά να σας δώσω την εντύπωσιν, ότι είμαι διατεθειμένος ν διαβιβάσω τας διαταγάς, τας οποίας επιθυμείτε, αλλά διά να σας πληροφορήσω ότι η Ιταλία δσεν έδωσε την ευκαιρίαν εκλογής μεταξύ πολέμου και ειρήνης, αλλ' ότι πραγματικώς εκήρυξε τον πόλεμον εναντίον της Ελλάδος".

Και διά να δώση ο κ. Μεταξάς εις τον σινιόρ Γκράτσι να εννοήση ότι η συνέντευξις επερατώθη, τω είπεν:

"Ωστε, λοιπόν, πόλεμος".

Ο σινιόρ Γκράτσι κατεταράχθη και προσεπάθησε να είπη τι χωρίς να το κατορθώση. Υπεκλίθη τότε και απεχώρησεν. Ευθύς δ'ως εξήλθεν ο Ιταλός Πρέσβυς ο κ. Μεταξάς αφύπνισε τηλεφωνικώς τον Βασιλέα, κατόπιν δε τον στρατηγόν Παπάγον, τους υπουργούς Στρατιωτικών και Ναυτικών και Αεροπορίας. Επίσης διέταξεν όπως ετοιμασθή το διάταγμα της γενικής επιστρατεύσεως.

Εκάλεσε κατόπιν τον κ. Νικολούδην, τον οποίον παρεκάλεσε να φροντίση διά την άμεσον αναγγελίαν εις τον λαόν της ειδήσεως της κυρύξεως του πολέμου και της εκδόσεως του του διατάγματος της γενικής επιτρατεύσεως.

Μετά ταύτα εκάλεσε παρ' αυτώ τους υπουργούς γενικής ασφάλειας και Οικονομικών, ως και τους διευθυντάς της Εθνικής Τραπέζης και της Τραπέζης της Ελλάδος.

Όλα τα ανωτέρω επερατώθησαν ώρα **4,10** πρωινήν, οπότε καλ συνετάχθησαν το προς τον λαόν διαγγέλλματα του Βασιλέως και του κ. Μεταξά.

Ο κ. Βλάχος ηρώτησε τον κ. Μεταξάν:

"Πως ηδυνήθητε μόνος, μόλις εγερθείς του ύπνου, κατόπιν κοπιώδους εργασίας της ημέρας, να λάβητε άνευ του εκλαχίστου δισταγμού, τοιαύτην ιστορικήν απόφασιν;"

Η απάντησις του κ. Μεταξά ήτο:

"Δεν εδίστασα ουδέ επί στιγμήν. Καθ' όλην τη διάρκειαν της αναγνώσεως του κειμένου του τελεσιγράφου εσκεπτόμην και ηδυνήθην πράγματι ευκόλως ν' αντιληφθή, ότι οι Έλληνες εκαλείτο να εκλέξωσι μεταξύ ελευθερίας και δουλείας. Επομένως δεν είχα τίποτε να σκεφθώ ή να ελπίσω διά να παροέλθω εις την απόφασιν, ότι έπρεπε να αποφασίσωμεν να ζήσωμεν ελεύθεροι".

Από την στιγμήν αυτήν η Ελλάδα βρισκόταν σε πόλεμο με την Ιταλία και ο Ιωάννης Μεταξάς εξέδιδε σύμφωνα με το Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων το πιο κάτω διάγγελμα προς τον ελληνικό λαό:

Προς τον ελληνικόν Λαόν,

Ηλθεν η στιγμή ίνα πολεμήσωμεν διά την ανεξαρτησίαν της Ελλάδος, την ακεραιότητα και την τιμήν της. Αν και ετηρήσαμεν την αυστηροτέραν και ίσην ουδετερότητα έναντι όλων, η Ιταλία, μη αναγνωρίζουσα το δικαίωμα μας να ζήσωμεν ως Έλληνες ελεύθεροι, μου εζήτησε σήμερον τη τρίτην πρωινήν, την παράδοσιν τμημάτων του εθνικού εδάφους μας, κατ' αρέσκειαν της, και όπως αρχίση την **6ην** πρωινήν η πορεία των στρατευμάτων της διά την κατάληψιν των. Απήντησα εις τον Ιταλόν Πρσβευτήν, ότι εθεώρουν το ζήτημα αυτό καθ' εαυτό καθώς και τον τρόπον, καθ' ον ετέθη ως κήρυξιν πολέμου της Ιταλίας κατά της Ελλάδος.

Έλληνες,

Θα αποδείξωμεν τώρα, ότι είμεθα άξιοι των προγόνων μας και της ελευθερίας την οποίαν μας εξησφάλισαν. Όλον το Έθνος θα εξεγερθή ως εις μόνος

άνθρωπος. Πολεμήσατε διά την Πατρίδα σας, διά τας συζύγους σας, διά τα τέκνα σας και διά τας ιεράς ημών παραδόσεις,.

Νυν υπερ πάντων ο αγών".

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΤΑΞΑΣ

Διάγγελμα προς τον ελληνικό λαό εξέδωσε αργότερα και ο βασιλέας Γεώργιος Β:

"Προς τον ελληνικόν λαόν,

Ο Αρχηγός της Κυβερνήσεως σας ανεκοίνωσεν υπό ποίας συνθήκας υπεχρεώθημεν να εξέλθωμεν εις πόλεμον κατά της Ιταλίας, απειλούσης την ανεξαρτησίαν της Ελλάδος.

Κατά την μεγάλην ταύτην στιγμήν είμαι βέβαιος ότι κάθε Έλλην ως και πάσα Ελληνίς θα κάμουν το καθήκον των μέχρι τέλους και θα φανώσιν αντάξιοι της ενδόξου ημών ιστορίας.

Με την πίστιν μας εις τον Θεόν και τα πεπρωμένα της φυλής μας, το Έθνος ηνωμένον και πειθαρχημένον ως εις μόνον ανήρ, θα πολεμήση υπέρ των βωμών και των εστιών αυτού, μέχρι της τελικής νίκης

Εξεδόθη εις τα Βασιλικά Ανάκτορα,

εν Αθήναις, την **28** Οκτωβρίου **1940**

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ο Β

Για τις επόμενες ενέργειες και τις αντιδράσεις του λαού στην Ελλάδα, το Αθηναϊκό Πρακτορείο μετέδωσε ακόμη την ίδια ημέρα:

"Προ της επικείμενης επιθέσεως της αγγελθείσης υπό του πρεσβευτού της Ιταλίας, υπεγράφη το διάταγμα γενικής επιστρατεύσεως.

Άπας ο Ελληνικός πληθυσμός έχων την πεποίθησιν του εις τον Θεόν και στερρώς ηνωμένος πέριξ του βασιλέως και του κ. Μεταξά, είναι αποφασισμένος να υπερασπίση την τιμήν, την ακεραιότητα, και την ανεξαρτησίαν του.

Οι Έλληνες είναι αποφασισμένοι να αποθάνωσιν εν ανάγκη, αλλά να αποθάνωσιν ανδροπρεπώς.

Την 7ην πρωϊνήν ώραν αι σειρήνες έδωκαν το σύνθημα του συναγερμού. Οι Αθηναίοι εις τους εξώστας και εις τα παράθυρα ανέμενον την εξέλιξιν. άνδρες, γυναίκες και παιδιά εκραύγαζον: "Ο Θεός θα μας βοηθήση, ζήτω το Εθνος, ζήτω ο Βασιλεύς, ζήτω ο Μεταξάς".